

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто питання професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей як педагогічної проблеми.

Ключові слова: майбутні фахівці інженерних спеціальностей, професійна підготовка, інтеграція навчання з виробництвом.

Abstract

The questions of professional training of future specialists in engineering specialties as a pedagogical problem are considered in the article.

Keywords: future specialists in engineering specialties, professional training, the training and production integration.

Вступ

Однією з основних потреб самореалізації майбутніх фахівців є праця. Випускники ЗВО є специфічною соціально-демографічною групою, яка посідає особливе місце в соціальній структурі суспільства. Саме вони, перебуваючи у стадії трудового й соціального самовизначення, мають специфічні риси, які не притаманні громадянам іншого віку. Молодим фахівцям характерні особливості, які з погляду оцінювання трудових ресурсів розглядаються як переваги (високий освітній рівень, нестандартність мислення, ініціативність, уміння швидко адаптуватися, бажання працювати та використовувати здобуті в навчальному закладі знання на практиці), так і недоліки (відсутність практичного досвіду й трудових навичок, завищені вимоги до передбачуваної роботи та самооцінка). Пошуки першого робочого місця, невідповідність рівня та якості здобутої освіти професійним обов'язкам, відсутність досвіду роботи, завищені запити майбутніх фахівців і невідповідність їх пропозицій роботодавцям посилюють напруження ринку праці [1, 2]. Отож, серед сучасних проблем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей ми акцентуємо увагу на проблемі формування у них належного рівня готовності до професійної діяльності.

Основний зміст

Професійна підготовка майбутніх фахівців інженерних спеціальностей є динамічним організаційно-педагогічним процесом, який характеризується тенденцією переходу від навчальної до особистісної парадигми професійної діяльності, орієнтованої на формування у студентів їх професійної компетентності, психологічної готовності до праці та здатності до навчання і самовдосконалення упродовж життя.

Готовність до певного виду діяльності – це, насамперед, інтенсивна перебудова наявного рівня професіоналізму шляхом його вдосконалення.

Вивчаючи досвід економічно розвинених країн, таких як США, Китай, Японія, Канада та Німеччина, можна зробити висновок, що спрямованість освітніх систем на виробничі потреби вимагає випереджального характеру змісту теоретичної та практичної підготовки майбутніх виробничих кадрів. У всіх розвинених країнах простежується така залежність: чим вищий рівень освіти, тим вищий рівень прибутків. Способи реалізації професійної освіти відрізняються в кожній країні. Разом з тим, всі без винятку системи професійно-технічної освіти підтримують засади неперервної професійної підготовки та тісний зв'язок із виробництвом, що ґрунтується на співпраці ЗВО з підприємницькими структурами. У цьому контексті досвід США, Канади та Німеччини щодо

професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей відповідно до вимог сьогодення може стати цінним джерелом у вітчизняній освітній теорії та практиці.

Поєднання навчальної діяльності з виробничою вирішує відразу кілька важливих завдань: працюючи на робочому місці, студент краще професійно адаптується та швидше свідомо сприймає свою майбутню виробничу діяльність; його становлення як особистості та спеціаліста з року в рік з першого по четвертий курси проходить під керівництвом наставників від підприємства, які працюють з ним і над ним. Отож, необхідною і найважливішою передумовою формування цілісної особистості майбутніх фахівців інженерних спеціальностей є організація навчального процесу на засадах інтеграції навчання з науково-дослідною та експериментальною роботою.

Відшліфовані поколіннями системи професійної освіти кожної із розглянутих країн унікальні по своєму, та, зважаючи на український менталітет, розвиток вітчизняної промисловості, враховуючи національні традиції та звичаї, недоцільним є «копіювання» в чистому вигляді готових зарубіжних моделей.

Огляд законодавства дає змогу зробити висновок, що в ньому закріплені лише окремі юридичні передумови для розвитку процесів інтеграції. Однак варто зазначити, що в останні роки спостерігається активне впровадження та розвиток базових принципів дуальної освіти у вітчизняну систему професійної підготовки молоді. Позитивним зрушенням у напрямку поглиблення співпраці ЗВО з роботодавцями є затверджений Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2015 № 298 «Про впровадження елементів дуальної системи навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» та прийнята 26.01.2018 на Розширеному засіданні Колегії Міністерства освіти і науки України «Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні».

Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти використовує німецький досвід дуальної системи освіти. В Україні Концепція розроблена з метою подолання проблеми наявності недостатнього рівня готовності багатьох випускників ЗВО до самостійної професійної діяльності. У Концепції зазначено, що дуальна форма здобуття освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору. Навчання, відповідно до дуальної системи освіти, відбувається безпосередньо на робочому місці з виконанням посадових обов'язків згідно з трудовим договором та обов'язковою оплатою роботи студента.

Слід зазначити, що дуальна система освіти не є єдиним універсальним способом здобуття освіти. Міністерством освіти і науки України заплановано, що у більшості випадків у ЗВО паралельно функціонуватиме дві програми: на певному рівні буде програма за денною формою і поряд – за дуальною. Це приведе до конкуренції між програмами та спонукатиме до покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

Висновки

Розв'язання означених проблем пов'язано із забезпеченням реалізації таких пріоритетних пропозицій: надання права роботодавцям погоджувати кваліфікаційні характеристики професій, які будуть обов'язковими для Міністерства освіти і науки України щодо розробки навчальних програм; забезпечити та поширити практику дуальної підготовки працівників на тристоронній основі студент – підприємство – навчальний заклад, що задовольнить вимоги всіх сторін та підвищить відповідальність кожного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аляб'єва С. С. Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: проблеми та державний інструментарій їх вирішення / С. С. Аляб'єва, К. О. Коваль, О. М. Мензул // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. – 2014. – № 1. – С. 128–134.

2. Богданова Н. М. Молодь на ринку праці: практики взаємодії суб'єктів працевлаштування молоді / Н. М. Богданова, К. О. Коваль, О. М. Мензул // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. – 2014. – № 2. – С. 115–119.

3. Косарук О. М. Професійна підготовка майбутніх фахівців інженерних спеціальностей на засадах інтеграції навчання з виробництвом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Косарук Олена Миколаївна. – Вінниця, 2019. – 339 с.

Олена Миколаївна Косарук – старший викладач кафедри інтеграції навчання з виробництвом, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: lena.menzul@gmail.com.

Olena M. Kosaruk – senior lecturer Training and Production Integration, Vinnytsia national technical university, Vinnytsa.